

Om prydnadspumpan : (Anguriapumpan, Cucurbita melanosperma Naudin.)...

Sandahl, Oskar Theodor,

12 H Br. qv.

Om Prydnadspumpan.

(*Anguriapumpan, Cucurbita melanosperma* NAUDIN.)

Med afbildning af en veranda vid Östra Ståket nära Stockholm.

Af Oscar Th. Sandahl.

Det torde vara få växtfamiljer, hvilka så tidigt som gurkväxterna, nat. fam. *Cucurbitaceæ*, ådragit sig människans uppmärksamhet, och detta af mångahanda anledningar. De stora, ofta egendomligt formade frukterna kunde icke undgå att falla naturmänniskan i ögonen, och erfarenheten torde snart lärt, att somliga af dessa lemnade en saftig näring ss. gurkor, meloner, vattenmeloner m. fl., under det andra ss. koloqvinten egde kraftiga medicinska egenskaper, medan ytterligare andra genom sina hårda fruktskal lemnade af naturen formade, lätt anskaffade förvaringskärl, ss. de välbekanta kalebasserna. En stigande odling lät sedermera människan märka, att många af dessa gurkväxter, hvilka i allmänhet äro klättrande rankor, ega synnerligen prydliga bladformer; och trädgårdsodlaren tillagnade sig redan i äldre tider många gurkväxter icke blott för deras välsmakliga frukters skull, utan äfven för deras vackra rankor och blad. Det blef snart ett behof att i trädgårdarne öfverkläda lusthus och spaljerer med gröna växter, och för detta ändamål funno gurkväxter tidigt nog användning. Sedan äldre tider är den bekanta »hundrofvän» (*Bryonia alba* L.) kanske en af de allmännast planterade rankväxter, för att gifva skugga åt löfsalen och verandan. Hundrofvän växer mycket fort och hennes fikiga blad äro temligen vackra, hvarjemte hon eger den förtjensten, att hennes rot är mångårig, så att någon årlig nyplantering icke behöves. Men hundrofväns friska örtstånd har en obehaglig lukt, och hennes bär äro giftiga och sålunda farliga i synnerhet för barn, hvarjemte fram på sommaren, helst om denna är torr, de nedre bladen å stjelen förvissna, så att rankan då får ett skräpigt, ingalunda vackert utseende. Man kan af dessa anledningar med rätta finna hundrofvän mindre lämplig för det ändamål, hvartill hon så ofta användts och ännu mycket användes. Många andra gurkväxter äro då långt mera användbara för ofvan nämnda ändamål, men bland alla hittills försökta torde väl ingen taga priset från *Anguriapumpan*, »Prydnadspumpan» par préférence, såsom man på sednare tider börjat benämna den vackra, verkliga prydliga gurkväxt, som NAUDIN gifvit namnet *Cucurbita melanosperma*.

Denna synnerligen vackra rankväxt har visserligen sedan ett par decennier förekommit odlad i Sverige, men hennes odling har icke blifvit så utbredd som hon onekligen förtjenar, och därför må det tillåtas att med denna lilla uppsats fästa trädgårdsodlares och blomstervänners uppmärksamhet på den samma, helst odlingen af prydnadspumpan är särdeles enkel och lätt. Den första och nästan enda svårigheten härvid har hittills varit att erhålla frön af den rätta Prydnads- eller Anguriapumpan, såsom jag af egen erfarenhet kan intyga, i det att hos fröhandlare genom förväxling frön af andra, låt vara äfven ganska prydliga, pumpor

i stället för de rätta af *Cucurbita melanosperma* NAUD. Såsom artnamnet (»den svartfröiga») angifver, äro Anguria- eller Prydnadspumpans frön svarta. De äro derjemte större än andra vanligen i fröhandeln förekommande gurkväxters frön, i det de hålla inemot 2 centimeter i längd och 1 i bredd. De äro plattade med svagt kullriga sidor, hafva nästan elliptisk omkrets och äro i kanten något förtjockade (se vidstående bild). En hvitaktig fläck å en liten, plattadt värtformig »nabb» i fröets ena ände visar, hvar rotämnet under groningen skall genombryta skalet. De anförda kännemärkena jemte en blick på afbildningen torde vara tillräckliga för att förmed säkerhet igenkänna fröna. Har man nadspumpan en gång sjelf odlat växten, så möter icke i nat. storl. vidare någon svårighet att erhålla goda frön af densamma, då dess frukter efter regeln äfven i mellersta Sverige utvecklas tillräckligt för att lemna grobara frön.

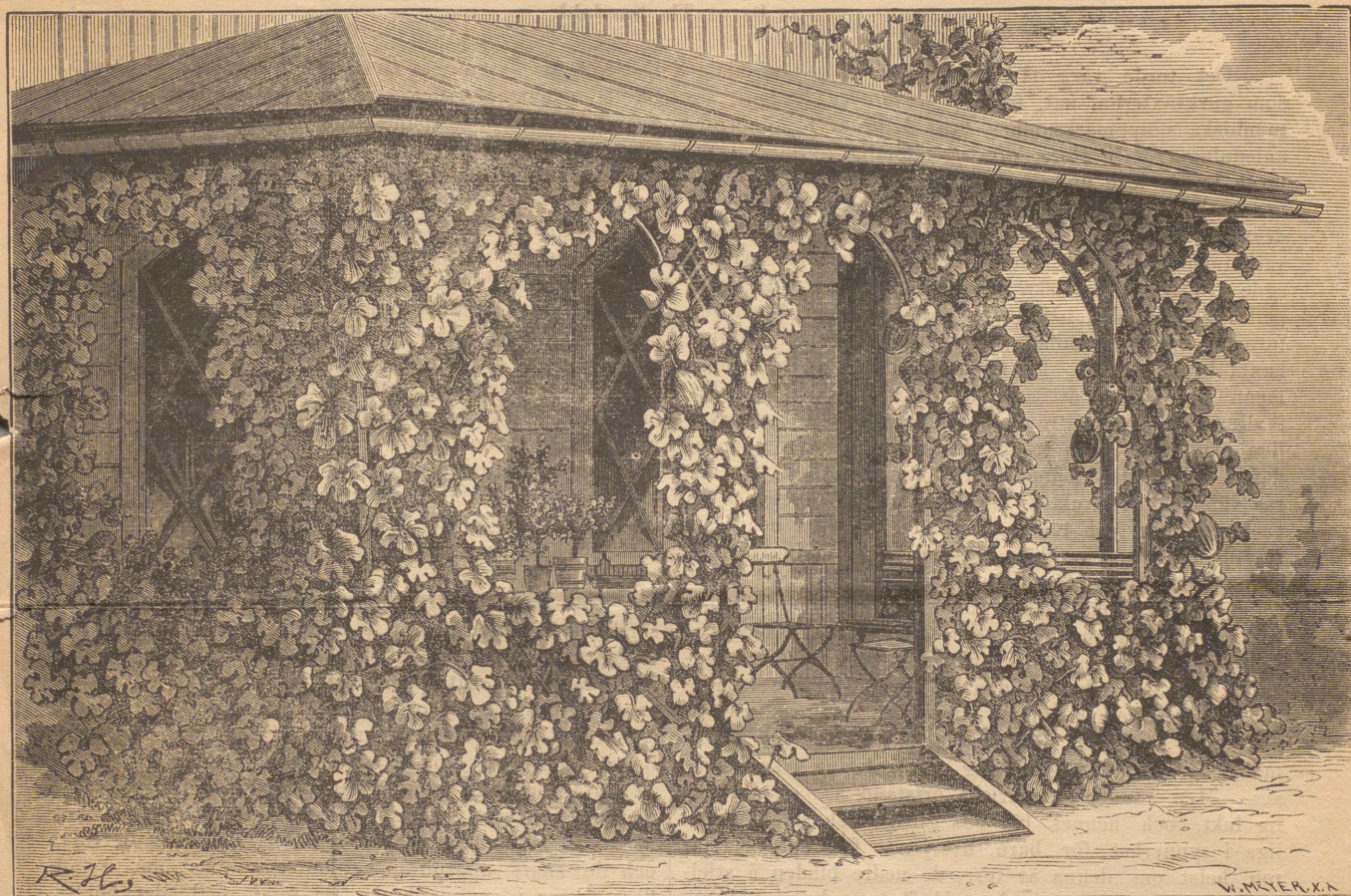
Odlingen af Prydnadspumpan fordrar icke några särskilda tillrustningar. Man »stöper» i sista dagarna af mars eller början af april det antal frön man vill använda under ett par dagar i vatten på ett ställe, som icke är kallt, och sätter dem sedan i fyra tums (omkr. 10 centimeters) krukor i god jord, antingen 3—2 eller ock blott ett frö i hvarje kruka. De böra sättas omkring en tun djupt med den lilla »nabben» nedåt. Krukorna ställas i rummets fönster (eller i en ej för varm drifbänk, om man har tillgång dertill), och de snart uppspirande plantorna omskolas, i fall flera finnas i samma kruka, då första örtbladet börjar utvecklas. Fyra- till fem-tums (omkr. 10—22 centimeters) krukor äro nog bäst passande för ändamålet. Riklig vattning jemte god tillgång på luft och ljus äro naturligtvis af stor vikt, på det att icke plantorna skola ränna och blifva klena. I början af juni, då man kan hoppas att natfrosterna upphört, är tiden inne att sätta ut plantorna eller de unga rankorna på deras plats för sommaren. De äro då vanligen 30—50 centimeter långa. Vid utplanteringen bör man iakttaga, att man gräfer minst 50 centimeter djupt och fyller i hålet väl brunnen gödsel till sådan höjd, att lagom plats lemnas åt den rötterna omgifvande klimpen ur krukans. Riklig vattning gifves med vatten, som icke är för kallt. Inom kort — en vecka eller något mera — börja de unga rankorna skjuta skott med riktig fart, om platsen, som sig bör, är varm och solig. De utvecklas då härligt och tillväxten är vanligen många (till 20) centimeter om dagen. Snart, sednast om några veckor — blott man är påpasslig att binda upp de lätt brutna rankor, som icke ännu fått stöd af de sedermera så starka klängena — har man löfsalen eller verandan öfverklädd af det vackraste bladverk

(se nedanstående afbildning). Riklig vattning är nödig och får aldrig försummas.

Hos den fullt utbildade rankan äro bladen stora och vackert femdeltade med något äggrunda flikar, bildande de vackraste konturer och gifvande ett rikt och yppigt intryck. Redan inom tre veckor efter utsättningsdagen börja rankorna blomma med stora, klart gula, sambladiga skildkända blommor. Man finner hanblom-

morna, som äro mindre och långskaftade, vanligen å rankornas nedre delar samt de mycket större honblommorna å korta skaft å de öfre delarne. Blommorna besökas flitigt af humlor, hvilka verkställa befruktningen, men denna kan ock lät af odlare: sjelf verkställas genom att afgnida frömjölet ur ståndarne i en nyss utvecklad hanblomma å en honblommas fuktiga märke. Man försäkrar sig härigenom om en ganska rik utveck-

Veranda vid Östra Stäket nära Stockholm, öfverklädd af Prydnadspumpan. Efter fotografi, tagen i augusti 1880.

ling af de ståtliga hufvudstora, grön- och hvitspräckliga frukterna, hvilka der de hänga bland det rika bladverket, göra en präktig verkan. När det lidit fram på hösten, så att starkare frost är att befara, torde det vara rådligast att hösta in de väldiga frukterna, ehuru väl de säkerligen tåla en strängare köld än sjelfva rankan, hvilken såsom alla gurkväxter är temligen känslig för frost. Dessa frukter kunna sedan placeras såsom en prydnad å lämpliga platser i hemmet eller

om man så vill på annat frostfritt ställe, och här bibehålla de sig oförändrade under halft annat år. Först på vårsidan eller under eftervintern, ett och ett halft år efter sedan de skördats, torka de och ändra då färg å ytan, i det de blifva brungula, och nu erhåller man ur dem en riklig mängd af de svarta fröna, hvilka under flera år bibehålla sin groningsförmåga. (Sv. trädgårdsf. tidskr.)

